

Regionaal Investeringsfonds (RIF) Holland Rijnland

Een korte weergave van de opzet en uitwerking van het Regionaal Investeringsfonds

Inleiding

Holland Rijnland is een vrijwillige, maar niet vrijblijvende samenwerking van en voor vijftien gemeenten in het centrum van de Randstad. De regio is strategisch gelegen tussen de verstedelijkte regio's Amsterdam, Rotterdam, Haaglanden en Utrecht. Een regio van formaat met deels sterk verstedelijkte delen, maar ook cultuur-historisch waardevolle landschappen, zoals de veenweidegebieden in het Groene Hart, het Hollands Plassengebied en de Duin- en Bollenstreek. De sterke economische clusters als Bio Science, Europese ruimtevaart en drie Greenports hebben elk een uniek en internationaal karakter.

Het is cruciaal dat de regio bereikbaar blijft en zich kan blijven ontwikkelen. Daarom hebben de Holland Rijnland-gemeenten een Regionaal Investeringsfonds (RIF) opgericht. Daarin wordt gespaard voor de realisatie van de RijnlandRoute, RijnGouwelijn-West, de Noordelijke Ontsluiting Greenport Duin- en Bollenstreek, het Groenprogramma en de herstructurering van de Duin- en Bollenstreek. De totale investeringslast hiervan kan oplopen tot meer dan vier miljard euro.

In de huidige politieke praktijk is het uitgesloten dat het Rijk en de provincie hiervoor het geld reserveren zonder dat er een regionale bijdrage wordt geleverd. Vanwege de ambities van de regio op het gebied van wonen, economie en milieu & landschap, hebben de gemeenten in Holland Rijnland besloten hiervoor bijna 142,5 miljoen euro (en mogelijk zelfs 180 mln.) in vijftien (of anders zeventien) jaar bijeen te brengen. Hiermee geeft de regio een duidelijk signaal aan Rijk en provincie; het is hen ernst om te investeren in de bereikbaarheid van de regio.

Het RIF is in Nederland een uniek fonds dat op basis van profijt en solidariteit door de gemeenten wordt gevoed. Op basis van dit principe is een verdeelsystematiek ontworpen met drie onderdelen: het aantal nieuw te bouwen woningen, het aantal te realiseren vierkante meters kantooroppervlak en het aantal inwoners per gemeente. Het totale bedrag wordt door de gemeenten in zeventien jaar bijeen gebracht. Op deze schaal was nog nooit eerder een dergelijk fonds door samenwerkende gemeenten opgericht.

Vijf projecten in het Regionaal Investeringsfonds

De colleges van de Holland Rijnland-gemeenten hebben in januari 2006 vijf projecten in het Programma van Afspraken vastgesteld waarvoor zeer grote investeringen nodig zijn:

- de Rijnlandroute (de wegverbinding tussen de A4/A44 en de N206); een reservering van 37,5 mln.euro en mogelijk komt daar nog eens een zelfde bedrag bij
- de RijnGouwelijn (hoogwaardig openbaar-vervoerverbinding tussen Gouda en de kust); reservering van 37,5 mln.
- de Noordelijke Ontsluiting Greenport (programma ontsluiting Greenport); reservering van 37,5 mln. euro
- de Greenport Duin- en Bollenstreek; een reservering van 10 mln. euro
- de realisatie van het Regionaal Groenfonds; een reservering van 20 mln. euro

Uitgangspunten van het RIF

De functie, werking en uitvoering van het investeringsfonds is vastgelegd in een beheersverordening. De belangrijkste uitgangspunten zijn:

- *Het principe van regionale solidariteit* is leidend bij de verdeling van de lasten over de gemeenten.
- Het betreft een pakket van maatregelen waarvan *de effecten in de gehele regio* merkbaar en voelbaar zullen zijn.
- De *verdeelsystematiek* is gebaseerd op het aantal inwoners, het aantal nieuw te bouwen woningen en de te realiseren vierkante meters kantooroppervlak per gemeenten (dit punt wordt hieronder nog verder uitgewerkt).
- De bijdrage per gemeente komt tot stand door een *jaarlijkse storting in het fonds*, met ingang van 2008 en doorlopend tot 2022.
- De bijdrage is gebaseerd op prijspeil 2007 en wordt *niet geïndexeerd*. Dat wil dus zeggen dat de gemeenten elk jaar een vaste bijdrage in het fonds storten en in 2022 het eindbedrag bekend is. Deze keuze was destijds een logische, aangezien dit helderheid schept waar gemeenten voor aan de lat staan. In de praktijk heeft dit in de onderhandelingen met rijk en provincie wel tot onduidelijkheid en discussie geleid, aangezien er daar wel wordt gewerkt met indexering. Nu is de te ontvangen rente (die vanzelfsprekend variabel is) de enige mogelijkheid om rekening te houden met tussentijdse kostenstijgingen.
- Om de instelling van het fonds formeel mogelijk te maken is de *gemeenschappelijke regeling* Holland Rijnland gewijzigd.
- Er geldt een *maximale bijdrage per project*. Deze is tot stand gekomen op basis van ervaringscijfers. Zo is de maximale bijdrage aan de infrastructuurprojecten vastgesteld op € 37,5 mln. per project, hetgeen een derde is van de bijdrage die de provincie/regio moeten bijdragen aan soortgelijke projecten op grond van de financiële systematiek van het rijk (de systematiek gekoppeld aan de zogenaamde Brede Doel Uitkering of BDU).
- Als een project onverhoopt niet gerealiseerd wordt zodat de regionale bijdrage vervalt, dan worden de *middelen teruggestort* naar de gemeenten, inclusief de ontvangen rente.
- Niet iedere maatregel zal in hetzelfde tempo gerealiseerd worden. Zowel in de uitwerking van de individuele projecten als in de afspraken met provincie en rijk zullen deze tempoverschillen tot uiting komen. Voor de regio blijft de pakketgedachte het uitgangspunt, maar het is niet zo dat de afspraken met provincie en rijk in één keer over het hele pakket zullen gaan. Tot nu toe is dat ook niet het geval gebleken. Er is wel steeds goed voor gewaakt dat de *verschillende bijdragen per project zijn 'geschot'*, dat wil zeggen dat een bijdrage voor project x niet in kan worden gezet voor project y.
- Bij de uitwerking van de infrastructuurprojecten streeft de regio naar een *hoogwaardige inpassing* in de omgeving.
- In 2012 wordt de werking van het fonds geëvalueerd. Momenteel wordt nog bezien op welke vlakken deze *evaluatie* zich zal richten.

De juridische vormgeving en verdeelsystematiek

In de Beheersverordening van het RIF staat aangegeven dat er op 1 januari een investeringsprogramma moet liggen voor de vijf afzonderlijke projecten. Pas wanneer er een projectovereenkomst ligt, kan over worden gegaan tot uitgifte van gelden. Bij de Greenport, Noordelijke Ontsluiting Greenport en het Regionaal Groenfonds is dat het geval. Bij de RijnGouwelijk ook, hoewel de uiteindelijke scope momenteel nog niet helemaal duidelijk is. Bij de RijnlandRoute vindt de besluitvorming naar verwachting plaats in het najaar van 2011. De looptijd van het fonds is 31 december 2022 (mogelijk wordt dat uitgebreid tot 2024 om op die manier meer geld te kunnen sparen voor de RijnlandRoute), dus voor die tijd is het fonds geheel gevuld.

Belangrijk in een investeringsfonds is natuurlijk hoe het wordt gevuld. In dit geval gebeurt dat door de twaalf gemeenten, die bij de start van het fonds de regio Holland Rijnland vormden (na 2010 bestaat de regio uit vijftien gemeenten). Hierbij wordt gekeken naar de grootte van de gemeenten qua inwoners, volgens het adagium dat er naar draagkracht wordt bijgedragen. In dit geval is gekozen voor 245 euro per inwoner. Ook is ervoor gekozen om de gebieden waar ontwikkeling plaats vindt (mede door de regionale bijdragen), extra aan te slaan, vergelijkbaar met de huidige GREX-wet. Daarom is gekozen voor 2.000 euro per nieuw te bouwen woning en 50 euro per m² nieuwe kantoren. Als compensatie is er vervolgens rekening gehouden met gemeenten die in het nabije verleden al hadden bijgedragen aan regionale projecten.

Op basis van deze verdeelsystematiek is berekend wat de bijdrage wordt per gemeente over de looptijd van vijftien jaar en vervolgens wat de jaarlijkse bijdrage wordt.

Wat levert een Regionaal Investeringsfonds op?

De formele evaluatie van het Regionaal Investeringsfonds moet nog plaatsvinden.

Vooruitlopend daarop kan al wel kort gezegd wat dit fonds de regio al heeft gebracht, namelijk:

- Het investeringsfonds heeft geleid *tot aanzienlijke cofinanciering vanuit Rijk en provincie*. Duidelijk is geworden dat het in het proces door de verschillende partijen zeer wordt gewaardeerd wanneer je als regio niet alleen vanuit je belang mee wil praten over projecten maar ook geld meebrengt. Bij doorrekening lijkt het momenteel dat we uitkomen bij een multiplier van 10 op wegen en een multiplier van ongeveer 4 op openbaar vervoer en groen.
- Via het investeringsfonds heeft Holland Rijnland een *plek gekregen aan de onderhandelingstafels*, m.n. bij de projecten RijnlandRoute en RijnGouwelijn. Enkele jaren geleden is er – vanuit Randstad Urgent – een programma opgestart voor deze projecten; de Integrale Benadering Holland Rijnland. Zowel ambtelijk als bestuurlijk is stevig ingezet op samenwerking tussen Rijk, provincie en regio. Dit heeft reeds geleid tot diverse besluiten in het Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (BO MIRT). Gesteld kan worden dat het RIF de regionale motor is hierachter.
- Een *sterkere verbondenheid* en de regio, oftewel een groter gevoel van samenhang en onderlinge samenwerking. Het gaat hierbij om de onderlinge solidariteit, waarbij een gemeente bijdraagt aan een project waar hij niet direct baat bij heeft, maar aan de andere kant ook een gemeenschappelijke bijdrage ontvangt voor een project waar hij wel direct de baten van ontvangt
- Voortkomend uit het vorige punt, leidt een regionaal investeringsfonds ook tot een *sterkere regionale identiteit*. Het gaat immers om het regionale fonds dat wordt ingezet voor regionale projecten. En via deze methodiek vloeit er meer geld vanuit Rijk en regio richting de regio.
- Het investeringsfonds leidt er ook toe dat er op een projectmatige wijze – conform de beheersverordening – naar een project wordt gekeken. Dit heeft de afgelopen jaren reeds geleid tot een *scherpere afbakening en uitwerking van de RIF-projecten*. En meer aandacht binnen de regio voor deze projecten.

Meer informatie

Meer informatie over de precieze werking van het Regionaal Investeringsfonds kunt u vinden op de website van Holland Rijnland (<http://www.hollandrijnland.net>).

Holland Rijnland
Postbus 558
2300 AN LEIDEN
tel: (071) 523 90 90
secretariaat@hollandrijnland.net